

OPINKIRJO
KEHITTÄMISKESKUS

TOIMINTASUUNNITELMA 2019

Kehittämiskeskus Opinkirjo

SISÄLLYS

KEHITTÄMISKESKUS OPINKIRJO	2
Toimintamme lähtökohta	2
Arvot.....	2
Visio 2023.....	2
Opinkirjon perustehtävä	2
Strategiset valinnat 2018-2023	2
I KEHITTÄMISTOIMET JA -HANKKEET.....	3
Koulujen osallisuutta ja yhteisöllisyyttä tukeva Hymy.....	3
1. Hyvän toveruuden kilpa oppilaiden osallisuuden ja hyvinvoinnin tukena.....	3
2. Hymy koulujen henkilöstön osallisuuden ja työhyvinvoinnin kehittäjänä.....	3
3. Hymy-ohjeistus ja tukimateriaali kasvatuskumppanuudesta käytävien keskustelujen tueksi	4
4. Hymy: Luokkavaltuusto	4
5. Osallisuuden kasvupolun Hymy-prosessimalli	5
6. Nuorisovaltuusto / Nuorten osallisuus.....	5
II BRÄNDIT.....	7
1. Nuorten parlamentti	7
2. Omaoppilaskunta.fi.....	8
3. Popupkoulu.fi	8
4. Tutki-Kokeile-Kehitä	9
5. Yritys Hyvä.....	11
III KOULUTUSKOKONAISUUDET	13
1. "Yhteisöllinen ja osallistava koulu yhteisö" -koulutukset ja tilauskoulutukset.....	13
2. MOKKI: Tuotemuotoilua ja teknologiaa monialaisesti.....	13
3. Opettaja ohjaajana: tutkielmat teemaopintoihin ja osaksi opetusta -täydennyskoulutus	14
IV TOIMISTO JA HALLINTO	15
Jäsenjärjestöt	15
Yhdistyksen työryhmät	15
Vuosikokous ja hallitus	15
Henkilöstövision ja –strategian toimeenpano	15
Toiminnan suunnittelu, kehittäminen ja arviointi	16

Toimintamme lähtökohta on lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oppimisen tukeminen pedagogisissa oppimisympäristöissä, etenkin yhteisöllisiksi oppimiskeskuksiksi rakentuvissa peruskouluissa.

Arvot

Me opinkirjolaiset toimimme yhdessä, avoimesti ja rehellisesti, humanisti ja oikeudenmukaisesti, ympäristön osana sitä kunnioittaen. Ihmisten yhdenvertaisuus on lähtökohtamme.

Visio 2023

Opinkirjo on oppivan yhteisön ja yhteisöllisyyden rakentamisen asiantuntija ja tukija. Opinkirjo on alallaan tunnettu ja vaikuttava toimija, kehitystä edistäviä verkostoja kokoava voima ja muutosaaltojen lähde. Opinkirjon palvelut ja tuotteet koetaan korkealaatuisina, arjen työtä käytännössä helpottavina työkaluina ja ne kohtaavat kaikki kohderyhmiin kuuluvat käyttäjät.

Opinkirjon perustehtävä on tukea kouluja niiden kehittämisessä jäsentensä oppimista ja hyvinvointia synnyttäväksi oppimiskeskuksiksi. Luomme tutkimustietoon pohjautuvia käytännöllisiä ratkaisuja opettajille ja ohjaajille. Noudatamme kaikissa toimissamme seuraavia periaatteita:

- Lapsi ja nuori on aina työmme keskiössä.
- Kehitystyömme keskeisin sisältö on yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja osallisuuden kehittämistä tukevien menetelmien ja mallien kehittäminen yhdessä lasten ja nuorten kanssa.
- Jaamme omaa osaamistamme ja olemme alttiita oppimaan uutta.
- Arvostamme verkostoja ja teemme niissä avointa yhteistyötä.
- Palvelumme ovat käytettävissä ja saatavissa kaikkialla Suomessa.

Strategiset valinnat 2018-2023

Keskitymme seuraaviin yhteisöllistä toimintakulttuuria kehittäviin muutoksiin:

- Oppimisympäristöiksi ymmärretään koulutilojen ja virtuaalisten tilojen ohella kaikki ympäristöt, joissa oppimista tapahtuu. Niitä osataan hyödyntää.
- Osallisuus arkipäiväistyy toimintatavaksi.
- Jokaisen yhteisön jäsenen vahvuudet huomataan, otetaan yhteisen oppimisen lähtökohdaksi ja niiden kehittämistä tuetaan.
- Lasten ja nuorten harrastukset ja vapaa-ajantoiminnat ovat osa oppimiskeskusten toimintaa.

Koulujen osallisuutta ja yhteisöllisyyttä tukeva Hymy

Kehittämiskeskus Opinkirjo tunnetaan parhaiten Hyvän toveruuden kilvasta ja Hymyveistoksista sen tunnuksina. Jo sadat tuhannet suomalaiset ovat saaneet veistoksen ja sisältäneet siihen sisältyvät sosiaalisten taitojen ja yhteisöllisyyden arvot sekä siirtäneet nämä arvot ylisukupolvisesti eteenpäin. Hymyt ovat jo suomalainen instituutio: yleiskieleen on vakiintunut käsite hymypoika.

Kehittämiskeskus Opinkirjo hyödyntää tulevaisuudessa Hymyn tunnettuutta luodessaan ja kehittäessään lapsille ja nuorille kohdentuvia palveluita yli sektorirajojen.

1. Hyvän toveruuden kilpa oppilaiden osallisuuden ja hyvinvoinnin tukena

Hyvän toveruuden kilpa on vuosien kuluessa vakiintunut nimi toiminnalle, jossa kouluissa olevat lapset ja nuoret tutkivat heille merkityksellisiä sosiaalisia taitoja ja niihin liittyviä arvoja. Prosessin päätteeksi he valitsevat keskuudestaan henkilön, jolle haluavat antaa erityisen tunnustuksen näistä taidoista. Tunnustuksina jaetaan valkoisia Hymypoika- ja Hymytyttöveistoksia.

Hyvän toveruuden kilpa on lähtökohtaisesti lasten ja nuorten oman toiminnan ja sosiaalisen prosessin väline, jossa he itse ovat aktiivisia ja vastaavia toimijoita. Opettajien ja muiden ohjaajien tehtävä prosessissa on fasilitoida arvolähtöistä keskustelua lasten tai nuorten ryhmässä, ei johtaa sitä. Nuoret voivat siis itse luoda toiminnan todellisen sisällön ja antaa kannusteen nuorelle, jota erityisesti arvostavat näistä toiminnan tavoista. Hymy-toiminnassa nuoret luovat arvoa toisilleen ja yhteisölleen. Toisin sanoen Hymy on sosiaalisen vahvistamisen väline.

Tavoittelemme 140 000 lapsen ja nuoren osallistumista Hyvän toveruuden prosesseihin kaikkialla Suomen kouluissa. Hymy-aineisto julkaistaan Educa-messuilla 2019. Se lähetetään kaikkiin perusopetuksen kouluihin ja on saatavissa myös kotisivujen kautta. Uutena tuotteena kouluille tarjotaan myös Hymy-leimasin, jolla opettaja voi halutessaan kiittää lasta Hymyn arvojen mukaisesta toiminnasta läpi kouluvuoden.

2. Hymy koulujen henkilöstön osallisuuden ja työhyvinvoinnin kehittäjänä

Opinkirjo tarjoaa Hymyn myös koulujen ja muiden työyhteisöjen kehittämisen välineeksi. Hyvän toveruuden kilvan mukaisesti työyhteisöt keskustelisivat hyvän työtoveruuden sisällöistä, merkityksistä ja keskeisistä arvoista. Prosessin päätteeksi työyhteisöt äänestävät Hymyn saajaksi henkilöä, jolle haluavat antaa erityistä tunnustusta tavastaan ja toiminnastaan työyhteisössä. Työyhteisölle tarkoitetut Hymyveistokset ovat väriltään tummanhopeisia.

Erityisesti kouluissa työyhteisön toimivuus ja ilmapiiri vaikuttavat keskeisellä tavalla myös opiskeluilmapiiriin ja koulujen toimintakulttuuriin. Opinkirjo tuo työyhteisöille positiivisen tavan edistää työhyvinvointia ja ottaa keskusteltavaksi ja pohdittavaksi arvoja, joita oppilaiden toivotaan koulussa omaksuvan ja toiminnassaan toteuttavan. Pohtimalla Hymyä työyhteisössä prosessi, jolla oppilaiden Hyvän toveruuden kilpaa toteutetaan, jäntevöityy ja jäsentyy opettajien saadessa omakohtaista kokemusta sen sisältämisestä merkityksistä.

3. Hymy-ohjeistus ja tukimateriaali kasvatuskumppanuudesta käytävien keskustelujen tueksi

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin kasvu ja kehittyminen ovat keskeistä sisältöä keskusteluille, joita opettajat käyvät huoltajien ja oppilaiden kanssa. Opettajat kertovat kuitenkin usein kokevansa osaamattomuutta kohdata huoltajia. Vuorovaikutussuhteen ongelmat johtavat siihen, että lapsi tai nuori saattaa jäädä keskustelukumppanien välikappaleeksi ilman omaa aktiivista roolia. Pahimmillaan kaikki osapuolet kokevat kohtaamiset kiusallisina ja epämieluisina.

Toimintavuoden 2019 aikana julkaistaan opettajan käsikirja hyvinvointia tukevan keskustelun käymiseen. Oppaassa keskeisinä näkökulmina ovat dialogisuus ja ratkaisukeskeisyys. Materiaali sisältää myös Jyväskylän yliopiston tutkijatiimin tuottaman lapsen hyvinvointia koulussa tukevan teemakeskustelulomakkeen.

4. Hymy: Luokkavalvuusto

Tutkimukset osoittavat, että oppilaat kokevat vaikutusmahdollisuutensa liian pieniksi ja mahdollisesti voidaan puhua peräti demokratiavajeesta. Lisäksi suomalaisissa peruskouluissa oppilaiden vaikutusmahdollisuudet ovat kansainvälistä keskiarvoa alhaisemmat. Suomalaisesta koulusta puuttuvat siten toistuvat ja systemaattiset oppilaiden osallistamisen käytänteet. Oppilaat voivat vaikuttaa jonkin verran koulun asioihin, mutta heitä ei kannusteta siihen riittävän aktiivisesti.

Kouluuyhteisön muuttumiseen entistä osallistavammaksi ja lasten ja nuorten vaikuttamismahdollisuuksien parantumiseen tähtää Luokkavalvuusto-hanke. Hankkeessa pilotoidaan luokkavalvuusto-menetelmä koulujen käyttöön. Luokkavalvuustossa oppilaat ja opettajat pitävät joka viikko yhteisen kokouksen, jossa käsitellään kuluneen viikon tapahtumia ja oppilaiden ajatuksia koulunkäynnistä. Oppilaat voivat tehdä luokkavalvuustoa varten omia aloitteita ja he pääsevät esittämään kiitosta, kritiikkiä ja toiveita koulutyöstä. Tutkimuskirjallisuuden ja pilotointien sekä niistä saatujen palautteiden pohjalta tuotetaan opas opettajien käyttöön.

5. Osallisuuden kasvupolun Hymy-prosessimalli

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet linjaavat, että oppilaat on otettava mukaan opetuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Lisäksi opetussuunnitelma sisältää muitakin velvoittavia kirjauksia oppilaiden osallisuuden kehittämiseksi. Opetussuunnitelman kirjatukset osallisuudesta ovatkin tavoitteiltaan samansisältöiset kuin nuorisolain kirjatukset.

Oppilaskunta on koulun oppilaiden oma yhteisö ja koko organisaation tuki. Oppilaiden vaikuttamisella tulee olla kouluyhteisössä toimivat ja systemaattiset rakenteet, resurssit ja koulutuksen järjestäjän tuki toiminnalle. Oppilaskunta on yhtä kuin kaikki koulun oppilaat. Oppilaskunnan hallitus on demokraattisesti valittu toimielin, joka edustaa kaikkia koulun oppilaita. Oppilaskunnan kautta oppilaiden on mahdollista saada äänensä kuuluviin heitä koskevissa asioissa ja vaikuttaa kouluyhteisönsä kehittämiseen. Opinkirjon ylläpitämä www.omaoppilaskunta.fi-sivusto on oppilaskunnan ohjaajille suunnattu tukipalvelu, josta löytyy materiaaleja ja menetelmiä oppilaskuntatoiminnan tueksi. Ohjaajia tuetaan säännöllisesti myös Facebookin ryhmän Oppilaskunnat ja osallisuus kautta. Toiminta verkossa mahdollistaa vertaisten välisen keskustelun, kokoaa yhteen toimintaideoita sekä tarjoaa foorumin kysymysten ja vastausten esittämiseen. Tehtävä kehitystyö tapahtuu nimenomaan tätä yhteisöä kuunnellen.

Omaoppilaskunta.fi-sivuston ja Facebook-ryhmän lisäksi Educa-messuilla 2019 julkaistaan oppilaskunnan ohjaajille uusi opas, joka tarjoaa käytännöllisiä ohjeita, esimerkkejä ja menetelmiä oppilaskuntatoiminnan järjestämiseksi kouluyhteisössä, mutta myös herättelee oppilaskunnan ohjaajia pohtimaan omaa ohjaajuuttaan, koulun rakenteita ja mielikuvia, millaista oppilaskuntatoiminnan pitäisi olla ja miten oppilaiden osallisuus mahdollistetaan kouluyhteisössä.

Oppilaiden osallisuutta kehitetään yhteistyössä Koordinaatin kanssa. Toteuttavissa piloteissa kurkotellaan koulun ulkopuolelle kohti ympäröivää yhteisöä. Oppilaat tutustuvat piloteissa kunnalliseen päätöksentekoon, omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa kuntalaisena ja Nuortenideat.fi-palveluun. Koordinaatin tekemän alkukartoituksen ja pilotoinnista saadun tiedon pohjalta luodaan prosessimalli siitä, miten Nuortenideat.fi-palvelua voidaan käyttää entistä paremmin demokratiakasvatuksen tukena ja nuorten kuulemisessa kuntatasolla. Alueellisen oppilaskuntatoiminnan kehittämistä ideoidaan myös Vantaan nuorisopalveluiden kanssa. Lisäksi osallistutaan oikeusministeriön DINO-hankkeen opettajille tarkoitettujen lasten ja nuorten osallisuutta tukevien materiaalien levittämiseen.

6. Nuorisoalan osaamiskeskus / Nuorten osallisuus

Kehittämiskeskus Opinkirjo on osa Nuorten Akatemian hallinnoimaa yhteenliittymää, jossa kolmantena osapuolena on Suomen Nuorisovaltuustojen liitto ry. Yhteenliittymän osaamiskeskus sai valtiosuuskelpoisuuden vuoden 2017 loppupuolella. Toiminta Nuorisoalan osaamiskeskuksena alkoi vuonna 2018. Vuonna 2019 keskeiset toimenpiteet

liittyvät viranhaltijoiden kouluttamiseen, toimipaikkojen osallisuussuunnitelmien tekemisen tukemiseen, laatukriteereiden viimeistelyyn ja nuorisovaikutusten arviointiin liittyvän työkalun toteuttamiseen. Opinkirjon vastuulla ovat erityisesti laatukriteerit ja osallisuussuunnitelmien tekemisen tukeminen sekä osallistuminen nuorisovaikutusten arviointiin liittyvän työkalun toteuttamiseen. Osallistutaan myös kouluttamiseen tarpeen mukaan.

Osaamiskeskus tekee tiivistä yhteistyötä Allianssin kanssa ja osaamiskeskuksilla on yhteinen sivusto osallisuus.fi, jonka sisältöä kehitetään. Osaamiskeskus tekee yhteistyötä OKM:n, OM:n DINO-hankkeen ja AVlen kanssa. Osallisuuden vahvistajat –verkostoa johdetaan osana osaamiskeskustyötä.

II BRÄNDIT

1. Nuorten parlamentti

Nuorten parlamentti on peruskoulun päättöluokkien oppilaille tarkoitettu toimintamuoto, joka toteuttaa demokratiakasvatusta nuorten lähtökohdista käsin. Se tukee nuorten osallistumista ja osallisuutta yhteiskunnassa, edistää nuorten kiinnostusta yhteiskunnalliseen toimintaan, monipuolistaa koulun kerhotoimintaa osaksi demokratiakasvatusta sekä kehittää toimintoja nuorten kuulemis- ja vaikutusmahdollisuuksien parantamiseksi. Toimintaa on suomeksi ja ruotsiksi.

Nuorten parlamentti edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa sekä edistää nuorten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja oikeuksien toteutumista. Toimintavuonna 2019 toteutetaan Nuorten parlamentin kerholaistilaisuus eduskunnassa helmikuussa. Tilaisuus on toiminnallinen ja vuorovaikutteinen, ja nuoret pääsevät sen kautta kertomaan omia näkemyksiään ja mielipiteitä käsiteltävään teemaan.

Kerholaistilaisuuteen osallistuu noin 50 nuorta ohjaajineen. Osallistujia tulee kattavasti valtakunnan eri osista. Alueellisen ja sosiaalisen yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi oppilasedustajien matkakustannukset korvataan kerholaistilaisuuteen osallistuville.

Kerholaistilaisuuden lisäksi aloitetaan vuoden 2020 täysistunnon valmistelut. Täysistunto kokoaa yli 300 nuorta ja heidän ohjaajansa eduskuntaan. Osallistuvia kouluja on noin 130. Täysistunto antaa nuorille mahdollisuuden tutustua eduskunnan työskentelyyn, keskustella yhteiskunnallisista aiheista ja tuoda esille heille tärkeitä aiheita sekä saada niihin vastauksia lainsäätäjiltä.

Nuorten parlamentti toimintaa kehitetään jatkuvan arvioinnin perusteella, jossa hyödynnetään työryhmän itsearviointia ja istunnoista kerättyä arviointitietoa osallistujilta. Vuoden 2020 täysistuntoa varten luodaan vaikuttavuuskriteerit, joilla arvioidaan toiminnan merkittävyyttä nuorten omassa kokemusmaailmassa. Viestinnässä hyödynnetään sähköisiä tiedotuslistoja, Twitteriä, Facebookia sekä blogikirjoituksia, jotka samalla auttavat kouluja valmistautumaan täysistuntopäivään. Blogikirjoituksia julkaistaan vuoden 2019 aikana ja niiden kirjoittajina toimivat niin Nuorten parlamentti toimintaan osallistuvat nuoret, heidän ohjaajansa kuin Opinkirjon asiantuntijat. Nuorten parlamentin kotisivut ovat eduskunnan sivujen alla.

Nuorten parlamentti -konseptiin kuuluu Valiokuntasimulaatio, joka on toiminnallinen, oppilaita osallistava ja oppiainerajat ylittävä demokratiakasvatuksen simulaatiomalli, jossa oppilaat harjoittelevat kansanedustajana toimimista. Simulaatio noudattaa löyhästi eduskunnan toimintaa valiokuntatyöskentelyineen ja täysistuntoineen. Simulaatio on julkaistu vuonna 2018 Sway-alustalla ja sen on vapaasti koulujen käytettävissä. Swayta voi käyttää

ilman rekisteröitymistä tai kirjautumista mihinkään ja lataamatta mitään, pelkkä verkkoyhteys riittää. Valiokuntatyöskentelyä varten simulaatiossa on valmiita aihealueita, joita opettaja voi käyttää suoraan tai muokata niitä oppilasryhmän tason ja iän mukaisesti. Aiheaineistojen kehittämistä jatketaan kuvaamalla lisää asiantuntijavideoita tekstiaineistojen rinnalle. Ylläpito- ja kehittämistyössä huomioidaan käyttäjien toiveet ja niitä kartoitetaan kyselyllä. Valiokuntasimulaatiosta tiedotetaan Opinkirjon omien kanavien kautta.

Lisäksi osallistutaan kumppanina Nuorisoalan kattojärjestö Allianssin valtakunnalliseen Poliittikkaviikkoon, joka lanseerattiin ensi kerran syksyllä 2018. Poliittikkaviikko vie politiikan, puolueet ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen yläkouluihin ja toisen asteen oppilaitoksiin. Koulut ja oppilaitokset voivat ottaa osaa viikkoon heille parhaiten sopivalla tavalla ja tavoitteena on lisätä nuorten ymmärrystä politiikasta sekä antaa nuorille valmiuksia osallistua vaikuttamiseen ja yhteiskunnalliseen keskusteluun. Opinkirjo innostaa ja kannustaa opettajia tarttumaan Poliittikkaviikkoon sekä erilaisin sosiaalisen median nostoin että tarjoamalla sopivia materiaaleja opettajien käyttöön.

2. Omaoppilaskunta.fi

Kehittämiskeskus Opinkirjo koordinoi ja kehittää yhdessä kumppaniensa kanssa perusopetuksen oppilaskuntatoimintaa. Eryyisenä painopisteenä on huomioida ja luoda tapoja, joilla perusopetukseen osallistuvien lasten ja nuorten nuorimmat ikäluokat saadaan mukaan kouluyhteisön toimintaan. Oppilaskuntatoiminnan tuki on koottu www.omaoppilaskunta.fi -sivustolle, jota käyttää vuosittain noin 2 000 perusopetuksen oppilaskuntatoiminnan ohjaavaa opettajaa. Omaoppilaskunta.fi:lle on haettu tavaramerkkiä.

Sivuston kehittämistä ja päivittämistä jatketaan vuonna 2019 osana Opinkirjon kotisivujen kokonaisuudistusta. Tavoitteena on, että sivusto tukisi entistä paremmin oppilaskunnan ohjaajien työtä; helpottaisi kiireistä arkea ja innostaisi edistämään lasten ja nuorten osallisuutta kouluyhteisössä.

3. Popupkoulu.fi

PopUp-koulu on toimintamalli, jossa koulu ja lähialue muuttuvat avoimeksi oppivaksi yhteisöksi. PopUp-koulussa opittu tulee näkyväksi, osaamista jaetaan, yhteisöllisyys rakentuu ja yhteenkuuluvuus kasvaa. Se on yhteisöllinen oppimiskarnevaali, jossa opettamaan pääsevät jostain asiasta innostuneet tai jonkin tiedon tai taidon hallitsevat lapset ja nuoret, vanhemmat ja muut lasten ja nuorten parissa toimivat tahot.

PopUp-koulu syntyy lasten ja nuorten osaamisen ympärille. Lapset ja nuoret itse suunnittelevat ja ohjaavat työpajoja. Toimintamalli tuo oppilaiden koulun ulkopuolella hankittua osaamista ja kykyjä näkyväksi ja osaksi kouluyhteisöä sekä tekee koulusta avoimen oppivan yhteisön.

PopUp-koulu tukee mm. kansalaisjärjestöjen, nuorisojärjestöjen, luonto- ja ympäristökoulujen, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotoimien näkymistä ja verkostoitumista kouluihin. Toimintamalli kehittää koulua ja koulun opetushenkilöstöä kokemuksia jakavaksi, jatkuvasti itseään kehittäväksi ja toisiltaan oppivaksi työyhteisöksi.

PopUp-koulun toteuttamiseen on tuotettu verkkotyökalu, joka mahdollistaa laajamuotoisenkin tapahtuman organisoinnin. Työkalu tarjoaa miellyttävän käyttökokemuksen tapahtuman järjestämisestä, ja väylän osallistua yhteisölliseen osaamisen jakamisen ilmiöön lapsille, vanhemmille, opettajille ja muille koulun sidosryhmille.

PopUp-koulun osallistavaa toimintamallia levitetään kouluihin ja oppilaitoksiin sekä kuntien opetustoimille ja nuorisotyöhön. Toimintamallia esitellään myös opettajapäivillä, opetusalan messuilla ja sosiaalisessa mediassa. Toimintamallia hyödynnetään opetushenkilöstön kouluttamisessa tavalla, jossa opettajat jakavat osaamistaan toisilleen messutyypisessä tapahtumassa. Verkkopalvelu tuotetaan englanninkieliseksi ja sitä tarjotaan kansainväliseen käyttöön.

Toimintamallia arvioidaan määrällisesti verkkopalvelujen käyttäjämääriä seuraamalla ja tarkastelemalla. Laadullista arviointia tehdään käyttäjiä kuulemalla kyselyin ja avoimin palauttein. Myös palvelun uudelleenkäyttäjien määrät antavat tietoa palvelun laadusta. Tapahtumien paikkakuntia seuraamalla saadaan tietoa palvelun levinneisyydestä ja nuorten tasa-arvoisesta mahdollisuudesta osallistua PopUp-koulutapahtumiin. Tavoitteena on, että työkalulla on 60 000 istuntoa, 380 000 sivunkatselua ja 30 000 käyttäjää vuoden aikana eri puolilla Suomea.

4. Tutki-Kokeile-Kehitä

Tutki-Kokeile-Kehitä (TuKoKe) on tiede- ja teknologiakasvatuksen tukimuoto lasten ja nuorten tiede- ja teknologiaharrastuneisuudelle. TuKoKe-toiminta tapahtuu kouluissa lasten ja nuorten tutkimuksina, keksintöinä ja projekteina ja se huipentuu vuosittain lopputapahtumaan. Opettajille tarjotaan toiminnan puitteissa tukea ohjaukseen ympäri vuoden. Vuonna 1979 perustettu TuKoKe-toiminta viettää ensi vuonna 40-vuotisjuhlaa. Juhlavuosi huomioidaan TuKoKe:n viestinnässä ja sidosryhmiä pyydetään nostamaan esille sen tärkeää toimintaa. Muun muassa TuKoKe-julisteita jaetaan laajasti eri yhteyksissä ja tapahtumissa. TuKoKe mahdollistaa tiedeharrastuneisuuden tieteenalasta riippumatta ja mukana voi olla yksin tai ryhmänä. TuKoKe tunnetaan myös kilpailuna ja se on vakiinnuttanut asemansa osana lasten ja nuorten tiede- ja teknologiakasvatusta ja on ainut näin laaja tiede- ja teknologiakilpailu Suomessa.

Toiminnan tavoitteena on innostaa, rohkaista ja tukea lapsia ja nuoria sekä kannustaa harrastamaan tieteitä ja teknologiaa. Vaikka monet projektit tehdäänkin koulussa, suurin osa osallistujista työstää tutkimuksiaan myös vapaa-ajalla, mikä vaatii sitoutumista ja pitkäjänteisyyttä. Tutkielmia tehdessään lapset ja nuoret oppivat löytämään vastauksia mieltä

askarruttaviin kysymyksiin ja kehittämään ratkaisuja ongelmiin. He oppivat itsenäistä työskentelyä, kriittistä ajattelua sekä omien ajatusten perustelua. Lisäksi tutkielmien teko tukee tiedonhankintataitoja sekä ohjaa lapsia ja nuoria käsittelemään ja jäsentämään tietoa.

TuKoKe-lopputapahtumaan voi hakea neljässä eri sarjassa (esi- ja alkuopetus, 3.–9.-luokkalaiset, toinen aste sekä yhdistelmä eri-ikäluokista). Töiden aiheita tai muotoa ei ole rajattu, mutta niissä täytyy olla yhteys tieteisiin tai teknologiaan. Vuonna 2019 tavoitteena on, että tutkielmien tekoon osallistuu yli 1 100 lasta ja nuorta ympäri Suomea ja kilpailuun osallistutaan 200 projektilla. Tällaiset projektit mahdollistavat oman osaamisen esille tuomisen laajalle yleisölle ja tarjoavat kaikille lapsille ja nuorille mahdollisuuden loistaa.

Mikäli haluaa osallistua TuKoKe-kilpailuun, raportti omasta työstä täytyy palauttaa 1.2.2019 mennessä, minkä jälkeen jokainen osallistunut työ saa asiantuntijapalautteen. Finaalitöiden valinnassa painotetaan omaperäisyyttä, käytännöllisyyttä sekä idean tuoreutta. Lisäksi arvioidaan tutkimuksen tai ratkaisun merkitystä yhteiskunnalle ja tekijälle itselleen. Asiantuntija-arvioiden perusteella neuvottelukunta kutsuu huhtikuun alussa pidettävään lopputapahtumaan 35–40 työtä. Finaalitöitä valitaan tasapuolisesti kaikista sarjoista ja aihealueista, jotta toiminnan monipuolisuus tulee näkyviin. Neuvottelukunnan toimintaan osallistuu myös nuoria.

Lopputapahtumaan kutsutut osallistujat esittelevät työnsä asiantuntijoista koostuvalle tuomaristolle. He valmisteleval esityksen, jonka seurauksena he oppivat tuomaan esiin tärkeitä asioita omasta työstään sekä esiintymään yleisön edessä. Kun nuorten osaamista arvostetaan ja häntä kannustetaan, se saattaa innostaa jatkamaan tieteen parissa mahdollisesti myös jatko-opinnoissa. Lopputapahtuma on yhteisöllinen tapahtuma, jossa saman henkiset lapset ja nuoret kokoontuvat yhteen. Lapsista ja nuorista näkee, että he ovat ylpeitä töistään ja saamastaan arvostuksesta. Tapahtuma on täynnä innostusta ja jännitystä. Kaikki lopputapahtumaan kutsutut työt palkitaan stipendein ja erikoispalkinnoin. Myös töitä ohjanneita opettajia palkitaan lopputapahtumassa.

TuKoKe-finaali on kansallinen karsintakilpailu kansainvälisiin EUCYS, ISEF ja GENIUS Olympiad tiedekilpailuihin. Vuosittain 3–5 projektia ja niiden tekijät sekä ohjaajat pääsevät osallistumaan näihin kilpailuihin. Suomalaiset nuoret ovat menestyneet kansainvälisissä kilpailuissa useina vuosina, ja kilpailut ovat toimineet ponnistuslautana kansainväliselle uralle esimerkiksi Joona Pohjosella, Perttu Pölösellä ja Petteri Timosella. TuKoKe:n toimintakielet ovat suomi, ruotsi ja englanti ja se mahdollistaa osallistumisen myös muista kuin suomenkielisistä kouluista tai perheistä.

Toimintaa arvioidaan määrällisesti toimintaan osallistuneiden lasten ja nuorten lukumäärällä, joka arvioidaan kilpailuun osallistuneiden töiden määrästä. Laadullista arviointia varten toiminnasta kootaan sähköisellä lomakkeella palautetta ohjaajilta ja osallistujilta. Lasten, nuorten ja ohjaajien palaute otetaan huomioon seuraavan vuoden toimintaa suunniteltaessa.

Saapuneita töitä arvioitaessa järjestäjät saavat myös tietoa siitä, millaista lisätukea ohjaajat mahdollisesti tarvitsevat.

TuKoKe-toiminnan tueksi on tuotettu monipuolista materiaalia. Materiaali ja TuKoKe itsessäänkin tukevat opetusta ja oppimista valtakunnallisen opetussuunnitelman tavoitteiden suuntaisesti. Erityisesti monialaisia oppimiskokonaisuuksia ja teemaopintoja voidaan toteuttaa kokonaan toiminnan puitteissa. Edellisenä toimintakautena valmistunutta lukion teemaopintoihin tuotettua verkkopohjaista kurssimateriaalia täydennetään ja muokataan saadun palautteen perusteella.

Laajasta tiedekerhosivustosta, jossa on yli 20 teemakokonaisuutta, lähdetään työstämään ilmiöoppimiseen sopivaa materiaalia opettajien käyttöön esi- ja alkuopetuksesta peruskouluun. Sivustolla on reilut 200 kokeellista ja toiminnallista ohjetta, jotka ovat sivuston kävijämäärän mukaan hyvin suosittuja. Materiaali painetaan kirjana ja sitä voi tilata maksutta opetuskäyttöön. Myös uutta materiaalia tuotetaan mahdollisuuksien mukaan kouluyhteisöiltä ja perheiltä saatujen toiveiden perusteella.

Vuonna 2019 tiivistetään yhteistyötä STEK ry:n kanssa, erityisesti järjestön Sähkökisa-hankkeen osalta. TuKoKe on avoin myös muulle yhteistyölle ja onkin jo mukana kansallisessa LUMA-verkostossa, ympäristökasvattajien Pyöreä pöytä -toiminnassa sekä Helsingin yliopiston tiedekasvatuskeskuksen ja Tiedeopetusyhdistys ry:n toiminnoissa.

TuKoKe järjestetään yhteistyössä Tekniikan Akateemiset TEK:n kanssa. Muita yhteistyökumppaneita ovat neuvottelukuntaan kuuluvat organisaatiot. Toiminnan viestinnässä hyödynnetään TuKoKe:n ja Opinkirjon Facebookia, Opinkirjon, TuKoKe:n ja TEK:n kotisivuja sekä TEK:n verkkolehteä, jossa julkaistaan artikkeleita ympäri vuoden. Lisäksi toiminnasta kerrotaan erilaisia opettajien, ohjaajien sekä lasten- ja nuorten tapahtumissa, kuten Maker Fair -tapahtumassa tai Educa-messuilla.

5. Yritys Hyvä

Yritys Hyvä on valtakunnallinen kilpailu, joka nostaa esiin monenlaista osaamista lapsissa ja nuorissa. Se on kilpailu yrittäjyydestä ja yritteliäisyydestä. Kilpailu antaa jokaiselle mahdollisuuden luoda, pohtia ja tuoda esiin omia vahvuuksiaan. Monipuoliset tehtävät kannustavat oma-aloitteisuuteen, kekseliäisyyteen ja yhteisöllisyyteen. Kilpailussa saa rohkeasti ideoida, heitellä vilttejä ajatuksia ja käyttää mielikuvitusta. Parhaat työt palkitaan Yritys Hyvä -gaalassa rahapalkinnoin (100 € - 1 000 €). Lisäksi yksi työ sarjasta 3 palkitaan kilpailumatkalla Yhdysvaltoihin Genius Olympiadiin. Yritys Hyvä tarjoaa lapsille ja nuorille mahdollisuuden yhdenvertaiseen osallisuuteen, edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa.

Kilpailuun osallistuminen on erinomainen tapa toteuttaa monialaisia oppimiskokonaisuuksia tai nuorisotyöllisiä projekteja. Tehtävissä haastetaan lapset ja nuoret käyttämään ja kehittämään laaja-alaisen osaamisen taitojaan ja tutustumaan työelämään ja yrittäjyyteen.

Kilpailutöitä voi toteuttaa monin eri tavoin, ideoita on kirjoitustehtävien lisäksi esimerkiksi taito- ja taideaineisiin. Teksti voi olla muun muassa fanifiktiokirjoitus, blogi tai lehtikirjoitus. Kirjoittamisen lisäksi voi vaikkapa vlogata, piirtää, tanssia tai tehdä musiikkivideon. Tekemisen tapoja on useita, jotta mahdollisimman moni rohkaistuisi osallistumaan ja näyttämään osaamistaan.

Tehtävät kannustavat osallisuuteen, vaikuttamiseen, yrittämiseen, osaamisen jakamiseen, kulttuurisen arvon tuottamiseen ja hyvän tekemiseen. Tehtävävaihtoehtoisissa on pyritty esittelemään yrittäjyyttä kiinnostavasti ja yritteliäisyyttä korostaen. Opettaja voi toteuttaa kilpailutehtäviä osana opetustaan tai innostaa oppilaita ja opiskelijoita osallistumaan vapaa-ajallaan. Kilpailussa on tehtäviä yksin tekeville ja ryhmille. Yritys Hyvässä on kilpailusarjat ikäkausittain: esi- ja alkuopetuksen oppilaat, 3.–6.-luokkalaiset ja 7.–9.-luokkalaiset sekä lukio- ja ammattikoululaiset. Lisäksi kilpailussa on tehtäviä opettajaksi opiskeleville sekä Yrityskylä-tehtäviä, joiden tekemiseen voivat osallistua kaikki Yrityskylässä vierailevat oppilaat.

Yritys Hyvä käynnistyy syksyllä Yrittäjän päivänä ja kilpailuaikaa on helmikuun loppuun asti. Sarjojen esiraadit tutustuvat kaikkiin kilpailutöihin, tekevät esikarsinnan ja antavat jatkokon päässeille arvion. Kilpailulautakunta arvioi parhaat kilpailutyöt ja päättää voittajat ja voittosummat. Voittajat kutsutaan Yritys Hyvä -gaalaan Helsinkiin toukokuun puolessa välissä. Gaala rakennetaan voittajien osaamisen jakamiselle, ilolle ja palkitsemiseen. Kilpailussa on mukana laajasti opetusalan ja yrittäjyyden osaajia ja tahoja.

Kilpailutehtäviä uudistetaan vuoden 2020 kilpailuun, ja osallistumis- ja arviointialustaa kehitetään tarpeen mukaan. Kilpailuun tuotetaan uudenlainen juliste oppilaitoksiin sekä lasten ja nuorten vapaa-ajan tiloihin lähetettäväksi. Sitä markkinoidaan opetusalan lehdissä ja sosiaalisessa mediassa. Lapsia ja nuoria osallistuu kilpailutehtävien suunnitteluun, lopputapahtuman videointiin ja haastatteluihin sekä kilpailutöiden arviointiin esiraadeissa.

Kilpailua arvioidaan määrällisesti osallistujien, osallistuvien koulujen ja töiden määrää tarkastelemalla sekä laadullisesti toteuttajien itsearvioinnin ja saatujen/kerättyjen palautteiden pohjalta. Tavoitteena on saada 1 800 osallistujaa ja 650 loppukilpailuun lähetettyä kilpailutyötä.

III KOULUTUSKOKONAISUUDET

1. "Yhteisöllinen ja osallistava koulu yhteisö" -koulutukset ja tilauskoulutukset

a) Veso-koulutukset

Opinkirjo on mukana alueellisten nuoriso- ja sivistyspalvelujen kehittämisessä tarjoamalla erityisesti yhteisöllisyyteen liittyviä koulutuksia niiden henkilöstölle. Koulutusten tarve tulee ilmi lukuisista piloteista, joissa on yritetty kehittää kouluihin osallistavaa toimintakulttuuria. Tarve tulee ilmi myös luokkatilanteisiin tehdyistä interventioista. Veso-koulutusten suunnittelussa ja toteutuksessa hyödynnetään popupkoulu.fi-työkalua.

b) Nuori Opettaja –koulutukset

Opinkirjo on mukana OAJ:n Nuori Opettaja -verkoston koulutuksissa ja tarjoaa siellä tukeaan vasta vähän aikaa opettajan ammatissa toimineille opettajille erityisesti yhteisöllisten ja osallisuutta tukevien sisältöjen kautta.

c) Räätelöidyt tilauskoulutukset

Opinkirjo tarjoaa opetuksenjärjestäjille maksullista koulutusta ryhmädynaamisten taitojen, yhteisöllisyyden ja koulujen toimintakulttuurin kehittämiseen. Palvelu räätälöidään tilaajan tarpeiden mukaan.

2. MOKKI: Tuotemuotoilua ja teknologiaa monialaisesti

MOKKI: Tuotemuotoilua ja teknologiaa monialaisesti on opetustoimen ja varhaiskasvatuksen vuosina 2018-2019 toteutettava henkilöstökoulutus. Yhteistyössä Designmuseon kanssa toteutettavassa koulutuksessa tuetaan ja kehitetään monialaisia oppimiskokonaisuuksia oppilaslähtöisiksi ja osallistaviksi, tuotemuotoilun ja muotoilukasvatukselle tyypillisten menetelmien avulla.

Koulutus kestää 1,5 vuotta ja se toteutetaan Helsingissä, Turussa ja Rovaniemellä. Se koostuu neljästä lähiopetuspäivästä, kehittämisprojektista omalla koululla ja loppuseminaarista Designmuseolla. Hankkeen lopuksi tuotetaan opetusresurssi monialaiseen oppimiskokonaisuuteen tuotemuotoilusta ja se jaetaan verkossa maksutta.

Tavoitteena on tarjota opettajille tuotemuotoilun menetelmiä ja muotoilukasvatusta monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteuttamiseen yhteisopettajuuden keinoin, erilaisia arviointimenetelmiä hyödyntäen. Lisäksi opettajille tarjotaan uudenlaista teknologiaa, kuten lisättyä todellisuutta ja 3D-tulostustyökaluja muotoiluopetuksen tueksi. Monialaisen muotoiluprosessin kehittäminen antaa opettajille välineitä kehittää oppilaiden laaja-alaisia osaamisen taitoja. Prosessissa on varmistettu oppilaiden osallisuus: heidän ihmetyksensä ja oivalluksensa ovat lähtökohtana monialaiselle muotoilun oppimiskokonaisuudelle.

Muotoiluprosessissa nuoret kokevat tulevansa kuulluiksi ja voivansa osallistua itselleen tärkeitä asioita koskevaan päätöksentekoon. Osallisuus ja kuulluksi tuleminen lisäävät nuorten omaa kokemusta kouluyhteisön jäsenyydestä. Monialaiset muotoilun oppimiskokonaisuudet tukevat nuorten yhteisöllisyyttä ja siihen liittyvien taitojen oppimista sekä edistävät nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia koulussa. Tätä kautta oppimiskokonaisuudet edistävät myös kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa.

Koulutuksista kerätään palautetta alkukartoituksella, väliarvioinnilla ja loppupalautteella. Kouluttajat tekevät jatkuvaa itsearviointia, ja verkkoalustaa käytetään välittömän palautteen saamiseksi. Verkkoympäristössä voidaan seurata osallistujien etenemistä, antaa vertaistukea ja mentoroida. Vaikuttavuutta seurataan monialaisten oppimiskokonaisuuksien toteutumisella.

3. Opettaja ohjaajana: tutkielmat teemaopintoihin ja osaksi opetusta -täydennyskoulutus

Syyslukukaudella 2018 alkanut Opetushallituksen rahoittama prosessiluonteinen täydennyskoulutus jatkuu kevätkaudella 2019. Peruskoulun ja lukion aineenopettajille tarkoitettu koulutus järjestetään kolmella paikkakunnalla: Espoossa, Oulussa ja Tampereella. Yhteensä koulutetaan 50 opettajaa. Koulutus sisältää lähiovetusta, verkkotyöskentelyä ja oman projektin työstämistä omassa työympäristössä. Koulutuksessa on käytössä verkkoalusta. Lisäksi koulutukseen tarjoavat sisältöä Aalto-yliopiston Oppimiskeskus ja Junior Lab, Tampereen yliopisto, Tampereen keskuskirjasto, Oulun kaupungin kirjasto sekä Oulun yliopisto.

Koulutuksen tavoitteena on lisätä opettajien valmiuksia ohjata tutkielmia sekä tarjota menetelmiä ja välineitä lukio teemaopintojen toteuttamiseen. Koulutus tarjoaa opettajille mahdollisuuden hyödyntää yhteisopettajuutta luonnollisessa ympäristössä. Lisäksi tavoitteena on kaventaa lukioiden ja korkeakoulujen välistä rajaa, kannustaa niiden väliseen yhteistyöhön sekä innostaa lukiolaisia korkeakouluopintoihin. Tutkielmien teko kouluissa tukee laaja-alaista osaamista sekä kehittää ajattelua ja oppimaanoppimista. Lisäksi opettajan toimiessa ohjaajan roolissa opettajuus monipuolistuu. Tavoitteena on myös lisätä oppilaiden ja opiskelijoiden osaamista sekä monipuolistaa opetusta.

Koulutuksista kerätään palautetta alkutestillä, väliarvioinnilla, lopputestillä ja loppupalautteella. Kouluttajat tekevät jatkuvaa itsearviointia. Verkkoympäristössä seurataan osallistujien etenemistä, annetaan vertaistukea ja mentoroidaan. Vaikuttavuutta seurataan opettajien omien projektien toteutumisen perusteella.

IV TOIMISTO JA HALLINTO

Jäsenjärjestöt

Opinkirjolla on 11 jäsenjärjestöä:

- Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry
- Finlands Svenska Lärarförbund rf
- Koululiikuntaliitto KLL ry
- Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
- Opetus- ja Sivistystoimen asiantuntijat OPSIA ry
- Suomen Harjoittelukoulujen opettajat ry
- Suomen Lukiolaisten Liitto ry
- Suomen Luokanopettajat ry
- Suomen Opettajaksi Opiskelevien liitto SOOL ry
- Suomen Vanhempainliitto ry
- Sydkustens Landskapsförbund rf

Lisäksi Opetushallituksella on puhe- ja läsnäolo-oikeus hallituksen kokouksissa.

Yhdistyksen työryhmät

Yhdistyksellä on kaksi työryhmää: puheenjohtajisto ja henkilöstötyöryhmä. Työryhmät valmistelevat esityksiä hallituksen päätettäväksi. Puheenjohtajisto mm. valmistelee yleiseen hallintoon liittyviä asioita ja yksittäisiä työntekijöitä koskevia henkilöstöasioita. Henkilöstötyöryhmä valmistelee koko henkilöstöä koskevia asioita.

Vuosikokous ja hallitus

Yhdistyksen vuosikokous pidetään helmi-maaliskuussa. Hallitus kokoontuu 4–6 kertaa toimintavuoden aikana.

Henkilöstövision ja –strategian toimeenpano

Järjestöllä on henkilöstövisio ja –strategia. Toimintavuonna sitä toteutetaan mm. seuraavasti:

- a) Henkilöstöstrategia
 - Henkilöstöstrategiaa kehitetään tarvittaessa.
- b) Työhyvinvointi:
 - Kokoaikaisissa työsuhteissa tarjotaan lounasetu.
 - Ennaltaehkäisevään terveyteen panostetaan tukemalla henkilöstöä taloudellisesti.
 - Varataan resurssia työhyvinvointipalveluihin (esim. työnohjaus).

- Henkilöstöllä on virkistystoimintaa (mm. pikkujoulut)

c) Työkyky:

- Henkilöstöä kannustetaan työkyvyn ylläpitoon liikunta- ja kulttuurisetelein.
- Järjestetään uinti- ja juoksukoulu sekä cooper-testit.

d) Henkilöstön koulutus:

Henkilöstölle järjestetään tarvittaessa lyhyt- tai pitkäkestoista koulutusta kehityskeskusteluissa ja toimiston yhteisissä tapaamisissa esiin nousseiden tarpeiden sekä mahdollisten työn sisältöjen muuttumisen takia.

Yhdistyksellä on luottamusvaltuutettu ja työsuojeluvaltuutettu. Työnantaja on järjestäytynyt Palvelualojen työnantajat PALTA ry -liittoon.

Toiminnan suunnittelu, kehittäminen ja arviointi

Opinkirjon toiminnan kehittäminen ja suunnittelu toteutetaan prosessina, joka osallistaa henkilöstön, hallituksen ja toiminnan kohderyhmät. Toteutettavat palvelut ja hankkeet suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan aina yhteistyössä kulloisenkin kohderyhmän kanssa.

Yhdistyksen jäsenet kutsutaan lisäksi mukaan niihin toimenpiteisiin, hankkeisiin ja palvelujen tuottamiseen, joiden toteutumisesta niiden oma toiminta tukee, ts. joille ne sisällöllisesti kuuluvat.

Järjestön toiminnan arviointi perustuu palvelujen kehittämisprosessissa käytävään keskusteluun kohderyhmien edustajien kanssa, sekä hankekohtaisesti toteutettaviin itsearviointeihin, palautteisiin, haastatteluihin ja kyselyihin kehittävän arvioinnin periaattein.